

JAMOATCHILIK NAZORATINI RIVOJLANTIRISHDA OLIY MAJLISNING AHAMIYATI

Aliyev Ulug'bek Bekturotovich

<https://doi.org/10.5281/zenodo.23359912>

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasida jamoatchilik nazoratini rivojlantirishda Oliy Majlisning o'rni va ahamiyati tahlil qilingan. Shuningdek, parlament nazoratining huquqiy asoslari, uni amalga oshirish shakllari hamda davlat organlari faoliyatining ochiqqligi va shaffofligini ta'minlashdagi ahamiyati yoritilgan. Oliy Majlisning fuqarolik jamiyati institutlari bilan hamkorligi, fuqarolar murojaatlarini ko'rib chiqish va jamoatchilik manfaatlarini himoya qilishdagi faoliyati ko'rib chiqilgan. Maqola yakunida jamoatchilik nazorati samaradorligini oshirishga qaratilgan taklif va tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: Jamoatchilik nazorati, Oliy Majlis, parlament nazorati, fuqarolik jamiyati, demokratik boshqaruv, qonun ustuvorligi, ochiqqlik, shaffoflik.

Kirish

Bugungi kunda demokratik davlat va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish jarayonida jamoatchilik nazoratini takomillashtirish, davlat organlari faoliyatining ochiqqligi va shaffofligini ta'minlash hamda fuqarolarning davlat boshqaruvidagi ishtirokini kengaytirish muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Jamoatchilik nazorati davlat hokimiyati organlari faoliyati ustidan fuqarolar, fuqarolik jamiyati institutlari va jamoat birlashmalari tomonidan amalga oshiriladigan nazorat mexanizmi bo'lib, u davlat organlarining jamiyat oldidagi mas'uliyatini oshirish, qonuniylkni ta'minlash va ijtimoiy manfaatlarini himoya qilishga xizmat qiladi.

O'zbekistonda demokratik islohotlarni chuqurlashtirish, xalq bilan davlat organlari o'rtasidagi muloqotni mustahkamlash hamda parlament nazoratining samaradorligini oshirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ushbu jarayonda O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi muhim institutsional o'rin egallaydi.

Oliy Majlis qonun chiqaruvchi oliy vakillik organi sifatida jamoatchilik nazoratining huquqiy asoslarini takomillashtirish, davlat organlari faoliyati ustidan parlament nazoratini amalga oshirish, davlat dasturlari ijrosini muhokama qilish va fuqarolarning qonuniy manfaatlarini himoya qilishda muhim rol o'ynaydi.

Jamoatchilik nazoratini rivojlantirishda Oliy Majlis palatalarining faoliyati alohida ahamiyatga ega. Qonunchilik palatasi va Senat tomonidan qonunlarning ijrosi, davlat organlarining faoliyati hamda jamiyatni rivojlantirishga qaratilgan dasturlarning amalga oshirilishi yuzasidan nazorat tadbirlarining olib borilishi davlat boshqaruvida hisobdorlikni kuchaytirishga yordam beradi.

Parlament so'rovlari, parlament eshituvlari, deputatlik va senatorlik so'rovlari kabi mexanizmlar orqali davlat organlari faoliyatiga oid dolzarb masalalar o'rganiladi, mavjud muammolar muhokama qilinadi va ularni bartaraf etish bo'yicha tegishli choralar ko'rishga ko'maklashiladi.

Dolzarbligi

Bugungi kunda demokratik davlat boshqaruvini takomillashtirish, fuqarolik jamiyatini rivojlantirish va davlat organlari faoliyati ustidan samarali jamoatchilik nazoratini ta'minlash masalalari alohida dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Maqsadi

Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining jamoatchilik nazoratini rivojlantirishdagi o'rni va ahamiyatini ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilish,

Asosiy qism

Jamoatchilik nazorati demokratik davlat va fuqarolik jamiyatining muhim institutlaridan biri hisoblanadi. U davlat organlari faoliyatining qonuniyligi, ochiqligi va samaradorligini ta'minlashga xizmat qiladi. Jamoatchilik nazoratining asosiy maqsadi davlat boshqaruvida fuqarolar manfaatlarini himoya qilish va mansabdor shaxslarning mas'uliyatini oshirishdan iborat.

Mazkur jarayonda fuqarolar, nodavlat notijorat tashkilotlari va ommaviy axborot vositalari muhim o'rin tutadi. Jamoatchilik nazorati davlat va jamiyat o'rtasidagi o'zaro hamkorlikni mustahkamlaydi. U orqali davlat organlari faoliyatidagi kamchiliklar aniqlanib, ularni bartaraf etish bo'yicha takliflar ishlab chiqiladi. O'zbekistonda jamoatchilik nazoratining huquqiy asoslari Konstitutsiya va tegishli qonun hujjatlarida belgilangan. Xususan, "Jamoatchilik nazorati to'g'risida"gi Qonun ushbu sohadagi munosabatlarni tartibga soladi.

Jamoatchilik nazoratining samarali amalga oshirilishi davlat boshqaruvida shaffoflikni oshiradi. Shuningdek, fuqarolarning huquqiy madaniyati va ijtimoiy faolligini rivojlantiradi.

Demokratik jamiyatda fuqarolarning davlat organlari faoliyatiga befarq bo'lmasligi muhim ahamiyatga ega. Shu sababli jamoatchilik nazorati davlat qarorlarining jamiyat manfaatlariga muvofiqligini baholash imkonini beradi. Uning rivojlanishi davlat organlarining xalq oldidagi hisobdorligini mustahkamlaydi. Natijada fuqarolarning davlat boshqaruviga bo'lgan ishonchi ortadi. Demak, jamoatchilik nazorati demokratik taraqqiyot va fuqarolik jamiyatini rivojlantirishning muhim shartlaridan biridir.

O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi mamlakatning oliy vakillik va qonun chiqaruvchi organi hisoblanadi. U Qonunchilik palatasi va Senatdan iborat ikki palatali parlamentdir. Oliy Majlis mamlakatda qonun ustuvorligini ta'minlash va demokratik boshqaruvni rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Parlamentning jamoatchilik nazoratini rivojlantirishdagi ahamiyati, avvalo, qonun ijodkorligi faoliyatida namoyon bo'ladi. Oliy Majlis jamoatchilik nazoratiga oid qonunchilikni takomillashtirish orqali fuqarolik jamiyati institutlarining faoliyati uchun huquqiy sharoit yaratadi. Shuningdek, parlament davlat organlari faoliyati ustidan qonunda belgilangan shakllarda nazoratni amalga oshiradi. Parlament so'rovlari va eshituvlari orqali dolzarb masalalar muhokama qilinadi. Davlat organlari vakillarining axborotlari tinglanib, qonunlar ijrosi yuzasidan tegishli xulosalar chiqariladi. Oliy Majlis faoliyatida fuqarolar murojaatlarini o'rganish ham muhim ahamiyatga ega. Murojaatlarda ko'tarilgan masalalar mavjud muammolarni aniqlash va ularni hal etish bo'yicha choralar ko'rishga yordam beradi. Parlamentning ochiqligi fuqarolarning davlat boshqaruvidagi ishtirokini kengaytiradi. Qonun loyihalarining jamoatchilik muhokamasiga taqdim etilishi ularning sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Oliy Majlis fuqarolik jamiyati institutlari bilan hamkorlikni rivojlantirish orqali jamoatchilik nazoratining ta'sirchanligini kuchaytirishi mumkin. Bunda qonuniylik, xolislik va hisobdorlik tamoyillariga rioya etish zarur. Parlament vakolatlaridan samarali foydalanish davlat va jamiyat o'rtasidagi munosabatlarni mustahkamlaydi. Shu bois Oliy Majlis jamoatchilik nazoratini rivojlantirishning muhim institutsional tayanchi hisoblanadi.

Jamoatchilik nazoratining samaradorligi davlat organlari bilan fuqarolik jamiyati institutlari o'rtasidagi hamkorlik darajasiga bevosita bog'liq. Fuqarolik jamiyati institutlariga nodavlat notijorat tashkilotlari, jamoat birlashmalari, ommaviy axborot vositalari va boshqa ijtimoiy tuzilmalar kiradi. Ular jamiyatdagi muammolarni aniqlash va fuqarolar manfaatlarini ifodalashda muhim rol o'ynaydi. Oliy Majlisning ushbu institutlar bilan hamkorligi jamoatchilik nazoratining huquqiy va tashkiliy imkoniyatlarini kengaytiradi. Fuqarolik jamiyati vakillari qonun loyihalarini muhokama qilishda o'z takliflarini bildirishi mumkin. Bunday ishtirok qonunchilikning ijtimoiy ehtiyojlarga mosligini oshirishga yordam beradi.

Parlament va nodavlat notijorat tashkilotlari o'rtasidagi muloqot dolzarb masalalarni aniqlash uchun muhim ahamiyatga ega. Ommaviy axborot vositalari esa davlat organlari faoliyati to'g'risidagi axborotlarni jamoatchilikka yetkazadi. Ochiq axborot almashinuvi fuqarolarning davlat boshqaruvi jarayonlaridan xabardorligini oshiradi. Jamoatchilik muhokamalari orqali turli fikrlar o'rganilib, muammolarga maqbul yechimlar izlanadi. Oliy Majlis tomonidan fuqarolik jamiyati institutlari bilan hamkorlikning izchil yo'lga qo'yilishi parlament faoliyatining ochiqqligini kuchaytiradi. Bunda jamoatchilik takliflarini ko'rib chiqish va ularning natijalari haqida axborot berish muhimdir. Hamkorlikning samarali tashkil etilishi fuqarolarning siyosiy-huquqiy faolligini oshiradi. Shuningdek, davlat organlarining jamiyat oldidagi mas'uliyatini mustahkamlaydi. Natijada jamoatchilik nazorati davlat va fuqarolar o'rtasidagi ishonchli muloqot vositasiga aylanadi. Demak, Oliy Majlis va fuqarolik jamiyati institutlari hamkorligi demokratik boshqaruvni rivojlantirishning muhim omilidir.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, jamoatchilik nazoratini rivojlantirish demokratik davlat va ochiq fuqarolik jamiyatini shakllantirishning muhim shartlaridan biridir. Jamoatchilik nazorati davlat organlari faoliyatining qonuniyligi, shaffofligi va samaradorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Ushbu jarayonda O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi muhim o'rin tutib, davlat hokimiyati organlari faoliyati ustidan parlament nazoratini amalga oshirish orqali jamiyat manfaatlarini himoya qilishga ko'maklashadi.

Tadqiqot davomida Oliy Majlisning qonun ijodkorligi, parlament so'rovi, parlament eshituvlari va boshqa nazorat mexanizmlari jamoatchilik nazoratini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi. Shuningdek, parlamentning fuqarolik jamiyati institutlari, nodavlat notijorat tashkilotlari va ommaviy axborot vositalari bilan hamkorligi davlat boshqaruvida ochiqlikni kuchaytiradi. Fuqarolarning davlat va jamiyat hayotidagi masalalar yuzasidan faol ishtirok etishi davlat organlarining xalq oldidagi mas'uliyatini oshirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Najimov F. O‘zbekistonda jamoatchilik nazoratining huquqiy va institutsional asoslari // Journal of Science-Innovative Research in Uzbekistan. - 2025. - 3-jild, 2-son. - B. 91–99.
2. Rasulova T. O‘zbekiston Respublikasi parlament nazoratining konstitutsiyaviy-huquqiy asoslari // Modern Science and Research. - 2025. - B. 1586–1589.
3. Rasulova T. Parlament nazorati tushunchasi hamda uning huquqiy tabiati // Modern Science and Research. - 2025. - B. 549–552.
4. Botirov D.O. Features of Public Oversight in the Republic of Uzbekistan // Oriental Journal of History, Politics and Law. - 2022. - B. 140–145.
5. Abdullayev A.M. Jamoatchilik nazoratining zamonaviy shakllari: O‘zbekistonda fuqarolik jamiyatining rivojlanishi // Tadqiqotlar. - 2025. - B. 250–255.